

OD REDAKTORA

Po dwóch numerach tematycznych, z których wiosenny poświęcony był śp. Profesorowi Waleremu Pisarkowi (*ZP* nr 2/2019), a jesienny nowym obliczom mediów (*ZP* nr 3/2019), oddajemy w ręce czytelników czwarty w tym roku numer *Zeszytów Prasoznawczych*, który w wielości wątków diskutowanych na łamach odzwierciedla wielobarwność polskiej myśli medioznawczej i różnorodność kierunków, w jakich podąża dziś nauka o mediach i komunikowaniu.

Tej jesieni bardzo dużo się dzieje na uniwersytetach i w środowisku akademickim w naszym kraju, nie tylko w odpowiedzi na zmiany, jakie przyniosła Konstytucja dla Nauki i nowe sposoby ewaluacji, a także opublikowana w wakacje lista czasopism punktowanych. Dużo się dzieje przede wszystkim dlatego, że nasza dyscyplina szczęśliwie nadąza za zmianami dokonującymi się i w mediach, i w społeczeństwie. Na naszych oczach zmieniają się dotychczas znane i opisane w literaturze praktyki medialne, inaczej wygląda sposób przekazywania i odbierania komunikatów. Przekształceniom ulegają relacje mediów z otoczeniem społecznym i politycznym, a procesy te mają tak wielką dynamikę i tempo, że na kartach kwartalnika jesteśmy w stanie uchwycić tylko wybrane problemy, jakie były i są przedmiotem dyskusji polskich medioznawców, regularnie spotykających się na kongresach i konferencjach, których tej jesieni było bardzo dużo. Wspomnę tylko o trzech, najważniejszych z perspektywy *Zeszytów*.

Panel poświęcony medioznawczym pismom w Europie Środkowej i Wschodniej był jednym z pierwszych na piątym Kongresie Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Kongres PTKS pod hasłem „Siła mediów: ludzie – organizacje – technologie” trwał od 19 do 21 września 2019 roku i zgromadził w Warszawie kilkuset polskich i zagranicznych badaczy mediów, diskutujących o nowym rozumieniu siły mediów i ich wpływie na społeczeństwo oraz o możliwościach i pułapkach, jakie przynosi ze sobą rozwój technologiczny. Podobne kwestie znajdują wyraz w artykułach opublikowanych w najnowszych *Zeszytach Prasoznawczych*, zwłaszcza w dziale „Z problemów aktualnych”.

Kiedy ten numer naszego kwartalnika był już w drukarni, w październiku 2019 roku w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UJ w Krakowie spotkali się medioznawcy z prawie wszystkich polskich ośrodków akademickich na drugiej już konferencji z cyklu „Wiedza – Komunikacja – Działanie”, tym razem organizowanej pod hasłem „Komunikowanie interdyscyplinarne”. Temat konferencji doskonale oddaje to, co dzieje się w tej chwili w polskiej nauce o mediach, która od 2018 roku rozszerzyła nie tylko swoją nazwę.

We wrześniu ubiegłego roku przyjęto w Polsce nową klasyfikację dyscyplin naukowych. Obecnie nauki o komunikacji społecznej i mediach współtworzone są przez badaczy reprezentujących niegdyś takie dyscypliny jak: nauki o mediach, nauki o poznaniu i komunikacji społecznej oraz bibliologia i informatologia. Tymczasem, jak wszyscy wiemy, problemy mediów i zagadnienia diskutowane również od kilku

dekad na łamach naszego kwartalnika pozostają w obszarze zainteresowań wielu innych dyscyplin. Interdyscyplinarne spojrzenie na problematykę komunikowania pojawia się nie tylko w referatach wygłaszanych na międzynarodowych konferencjach. Również na kartach tego numeru *Zeszytów* znajduje się mozaika tematów, podejmowanych w artykułach autorstwa przedstawicieli różnych dyscyplin, których zainteresowania badawcze pozwalają nam poznać nowe problemy albo wątki zupełnie nieznanne, jak te z historii polskich mediów. Zanim napiszę o nich kilka słów, wspomnę jeszcze o trzeciej konferencji, jaka w listopadzie 2019 roku została zorganizowana w Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Duża konferencja pt. „Rola medialnych i transmedialnych procesów narracyjnych w identyfikacji postaw patriotycznych Polaków” odbyła się 7–8 listopada 2019. *Zeszyty Prasoznawcze* są patronem medialnym tego wydarzenia.

Już sam opis konferencji i spotkań naukowych, z których sprawozdania będziemy publikować w *Zeszytach*, odzwierciedla zaangażowanie środowiska polskich medioznawców, regularnie piszącego na łamach naszego kwartalnika. Ten numer jest tak rozmaity, jak inspiracje badaczy mediów wychowanych w różnych dyscyplinach i szkołach.

Rubryka „Z problemów aktualnych” przynosi aż cztery artykuły, omawiające najnowsze kwestie. Adam Szynol w tekście pt. „Czy paywall to być albo nie być wydawców prasy codziennej?” przybliży różne formy odpłatności za udostępnianie treści informacyjnych i publicystycznych w sieci. Artykuł Bogdana Fischera jest, jak sam autor zaznaczył w tytule, wprowadzeniem do problematyki związanej z dziennikarskim kodeksem regulującym postępowanie dziennikarzy z danymi osobowymi po wprowadzeniu RODO.

Jarosław Dobrzycki przypomina okoliczności protestu osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w polskim Sejmie w 2018 roku i analizuje, w jaki sposób te wydarzenia uległy tabloidyzacji w relacjach tygodników *Newsweek* i *Sieci*.

Ostatni tekst w tym dziale, autorstwa Wojciecha Magusia, koresponduje z artykułami, którymi otwieraliśmy ten rok w *Zeszytach*, gdy w pierwszym numerze publikowane były analizy medialnych relacji z wyborów samorządowych w 2018 roku pióra Marka Mazura (badającego relacje telewizyjne) i Marcina Kubata (analizującego relacje radiowe). Wojciech Magus w tym numerze *Zeszytów* przygląda się Twitterowi i kampanii samorządowej w internecie.

Dział „Rozprawy i artykuły” otwiera tekst Ewy Nowak-Teter zatytułowany „*Agenda-setting i reverse agenda-setting w środowisku nowych mediów. Podstawy teoretyczne i wyniki badań empirycznych (2013–2017)*”, w którym znajdujemy aktualne ustalenia na temat budowania medialnej agendy. Nowatorskie narzędzia CLARIN-PL, stworzone z myślą o naukowcach podejmujących badania z obszaru nauk społecznych i humanistycznych, oraz międzynarodowy projekt CLARIN ERIC, zajmujący się m.in. wspieraniem zaawansowanych technologicznie badań nad językiem naturalnym w obrębie poszczególnych języków europejskich, przedstawia w swoim artykule Maria Nowina Konopka.

Inaczej na język patrzy Jacek Dąbała, który prezentuje koncepcję leksykalno-hipertroficzną, mówiącą o możliwym wpływie słów i ich intensywności na obraz

filmowy. O przestrzeni audiowizualnej traktuje również artykuł Agnieszki Barczyk-Sitkowskiej, analizującej wpływ sposobu łączenia ujęć w reklamie na postrzeganie przez odbiorców atrakcyjności przekazu.

Hiszpański system medialny na drodze przemian omawia Dagmara Głuszek-Szafraniec w artykule umieszczonym w naszej stałej rubryce „Media na świecie”, natomiast anglojęzyczna rozprawa Agnieszki Waleckiej-Rynduch w dziale „Materiały” prezentuje konteksty politycznej metafory „długiego marszu przez instytucje”, spopularyzowanej przez komunistę, a używanej ostatnio przez lidera prawicowej partii.

Teksty „Z historii mediów” dotyczą trzech różnych okresów. Krzysztof Stępnik przypomina atmosferę w Europie u progu Wielkiej Wojny, opisując sposób relacjonowania przez Mieczysława Jełowickiego konferencji kończącej drugą wojnę bałkańską. Jego korespondencje z Bukaresztu z 1913 roku są w prasie polskiej unikatowym świadectwem wydarzenia, przykuwającego uwagę europejskiej i polskiej opinii publicznej. Dwa następne artykuły przenoszą nas w ostatnie dekady ubiegłego wieku. Artur Trudzik omawia strategie genologiczne w polskiej prasie muzycznej w latach 70. XX wieku. Z kolei rozprawa Andrzeja Kaliszewskiego, poświęcona publicystyce politycznej Zbigniewa Herberta z lat 1981–1998, opatrzona jest zgrabnym tytułem „Pan od dekomunizacji”, który stanowi trawestację tytułu popularnego wiersza Herberta „Pan od przyrody”, a także nawiązuje do cyklu „Pan Cogito”.

Numer zamykają dwie recenzje nowo wydanych książek zamieszczone w dziale „Z życia naukowego”. Serdecznie zapraszamy do lektury.

Magdalena Hodalska

 orcid.org/0000-0001-9620-5913

redaktor naczelna